

คำถาม : RAPEX คืออะไร

คำตอบ : RAPEX (Rapid Alert System for Non-Food Products) เป็นระบบการแจ้งเตือนภัยเร่งด่วนสำหรับสินค้าที่มีใช่อาหาร กำหนดโดยคณะกรรมการการยุโรป (The European Commission) ภายใต้ระเบียบว่าด้วยความปลอดภัยโดยทั่วไปของสินค้า (General Product Safety Directive) ของสหภาพยุโรป (European Union : EU)

RAPEX มีจุดเริ่มต้นจากนโยบายคุ้มครองผู้บริโภคของ EU ภายใต้ The EU Consumer Policy Strategy for 2002-2006 ซึ่งกำหนดให้ประเทศสมาชิก EU มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันโดยเฉพาะข้อมูลด้านความปลอดภัยของผู้บริโภค ต่อมาสหภาพยุโรปได้ริเริ่มระบบ RAPEX สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมที่มีใช่อาหาร (ยกเว้นเภสัชภัณฑ์และเวชภัณฑ์) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นระบบเตือนภัยสำหรับผู้บริโภคในประเทศสมาชิก EU ให้ทราบถึงอันตรายและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สินค้าดังกล่าว เพื่อหาทางป้องกัน หรือกำหนดระเบียบควบคุมการใช้และการโฆษณาสินค้าเหล่านั้นได้อย่างทันที่

ขั้นตอนการดำเนินการของ RAPEX มีดังนี้

⇒ เมื่อประเทศสมาชิก EU ตรวจพบสินค้า (ทั้งที่ผลิตในประเทศและนำเข้า) ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภค แต่ละประเทศจะส่งคืนสินค้า ชะลอการนำเข้า ห้ามวางจำหน่าย หรือมีคำสั่งให้ทำลายสินค้าดังกล่าวทันที หลังจากนั้นหน่วยงาน National Contact Point ของประเทศที่ตรวจพบความผิดปกติจะรายงานถึงอันตรายของสินค้าดังกล่าว ตลอดจนการควบคุมและคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภคที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ผ่านหน่วยงาน Directorate-General Health and Consumer Protection ไปยังคณะกรรมการยุโรป

⇒ คณะกรรมการยุโรปจะส่งข้อมูลดังกล่าวต่อไปยัง National Contact Point ของประเทศสมาชิก EU อื่น ๆ เพื่อให้ดำเนินการป้องกันความเสี่ยงจากสินค้านั้น โดยจะออกเอกสารแจ้งรายการสินค้าที่เป็นอันตรายเหล่านั้นเป็นรายสัปดาห์ (Weekly Overviews of RAPEX Notifications)

⇒ National Contact Point ของประเทศสมาชิก EU แต่ละประเทศจะตรวจสอบว่ามีสินค้านั้นหลงเหลืออยู่ในตลาดในประเทศหรือไม่ พร้อมทั้งตรวจสอบว่ามีการดำเนินการส่งคืน ชะลอการนำเข้า ห้ามวางจำหน่าย หรือมีคำสั่งให้ทำลายสินค้าดังกล่าวแล้วหรือยัง

ทั้งนี้ ความเสี่ยงของสินค้าตามนิยามของ RAPEX หมายถึง ความเป็นไปได้ที่สินค้านั้นจะก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภค ความเสี่ยงของสินค้าแบ่งได้หลายประเภท อาทิ ความเสี่ยงด้านเคมี (Chemical) ด้านกลไก (Mechanical) ไฟฟ้า (Electrical) ความร้อน (Heat) และรังสี (Radiation) เป็นต้น ซึ่งความเสี่ยงในแต่ละด้านมีระดับแตกต่างกันไปตามประเภทสินค้า เช่น ความเสี่ยงด้านกลไก (Mechanical Risks) แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

Slight	Serious	Very Serious
ความเป็นไปได้ในการก่อให้เกิดอุบัติเหตุต่ำ (ต่ำกว่า 2%) ซึ่งหากได้รับบาดเจ็บไม่ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล เช่น ถูกบาดเจ็บเล็กน้อย	ความเป็นไปได้ในการก่อให้เกิดอุบัติเหตุค่อนข้างสูง (ประมาณ 2-15%) ซึ่งหากได้รับบาดเจ็บต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล เช่น นิ้วขาด หรือระบบการมองเห็น และการได้ยินไม่สามารถใช้งานได้ชั่วคราว เป็นต้น	ความเป็นไปได้ในการก่อให้เกิดอุบัติเหตุสูง (มากกว่า 15%) ซึ่งหากได้รับบาดเจ็บต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลเป็นเวลานาน เช่น อวัยวะภายในได้รับความกระทบกระเทือน ตาบอด หูหนวก หรือสูญเสียแขนขา เป็นต้น

ที่มา : Guidelines for the Management of the Community Rapid Information System (RAPEX)

หากประเทศผู้นำเข้าตรวจพบว่าสินค้ามีโอกาสก่อให้เกิดอันตรายในระดับใด ก็จะทำเนิรมาตรการป้องกันเข้มงวดขึ้นเป็นลำดับ เช่น แจ้งเตือนผู้บริโภค ส่งคืนสินค้า จนกระทั่งห้ามจำหน่ายและทำลายสินค้าในที่สุด

ในกรณีของประเทศไทย จากรายงานของกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ พบว่าสินค้าอุตสาหกรรม (ไม่รวมสินค้าอาหาร) ของไทยหลายรายการ อาทิ เสื้อผ้าเด็กที่ใช้สีที่มีส่วนผสมของสารเคมีอันตราย ของเล่นเด็กที่ก่อให้เกิดเสียงดังเกินมาตรฐาน และเครื่องใช้ไฟฟ้าบางรายการที่ไม่ได้มาตรฐานด้านความปลอดภัย ถูกผู้นำเข้าจาก EU แจ้งเตือนภัยไปยังประเทศสมาชิกว่าเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค และห้ามวางจำหน่ายพร้อมทั้งเรียกคืนจากผู้บริโภค

ระบบ RAPEX นับเป็นหนึ่งในมาตรการคุ้มครองสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้บริโภค ซึ่ง EU ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ดังนั้น ผู้ประกอบการไทยจึงควรศึกษาระบบดังกล่าวอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อปรับปรุงการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานตามที่ EU กำหนด อันจะช่วยลดข้อผิดพลาดและความเสียหายจากการที่สินค้าถูกตีกลับหรือห้ามนำเข้าไปจำหน่ายใน EU ได้อย่างทันท่วงที

ส่วนวิเคราะห์เศรษฐกิจ ฝ่ายวิชาการ
พฤศจิกายน 2549